

*Itsenäisen asumisen toimenpideohjelma
2022-2023*

Iisalmen kaupunki ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Sisältö

1.	JOHDANTO	2
2.	IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUASUMISTARVE	3
	2.1 PALVELUASUMISEN RAKENNUSKANTA.....	4
	2.2 PALVELUASUMISEN PERUSKORJAUS- JA UUDISRAKENNUSHANKKEET.....	4
3.	ITSENÄINEN ASUMINEN.....	5
	3.1 ITSENÄISEN ASUMISEN RAKENNUSKANTA.....	6
	3.2 ITSENÄISEN ASUMISEN PERUSKORJAUS JA RAKENNUSHANKKEET	6
4.	IKÄYSTÄVÄLLISEN ASUINYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN	6
5.	YHTEENVETO JA PRIORISOINTI	6
6.	LÄHTEET	7

Liitteet

Ikäntyneiden palveluasuntotarpeen ja – kannan arviointi, Ara 55a taulukko

1. JOHDANTO

Väestön ikärakenteen muutos, digitalisaatio ja maahanmuuton lisääntyminen sekä julkisten palvelujen murros ovat tekijöitä ja trendejä, jotka muuttavat yhteiskuntaa. Sosiaalinen ja kulttuurinen monimuotoisuus lisääntyy, ihmisten tarpeet moninaistuvat ja muuttuvat myös ajassa. Alueellinen keskittyminen ja kaupungistuminen ovat trendeinä todennäköiset, mutta edelleen palvellaan myös haja-asutusalueiden ihmisiä. Ikääntyneille sopivan asumisen ja asuinympäristön kehittäminen tarvitsee monia toimijoita ja toimenpiteitä ja myös yleistä asenteiden muutosta.

Valtioneuvoston 18.4.2013 antamassaan periaatepäätöksessä (Ikä-aske) edellytti, että kuntiin luodaan toimintatapa kunnan asuntokannan ja vanhusten asumispalvelukohteiden kartoitukseen ja arviointiin sekä ohjataan sen käyttöönottoa. Iisalmen kaupunki ja Ylä-Savon Sote kuntayhtymä osallistuivat Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) käynnistämään vuoden 2015 aikana kehityshankkeeseen. Arviointimallia rakennettaessa tunnistettiin, että arviointia tukevan tiedon tuotannon tulee olla jatkuvaa, säännöllistä ja suunnitelmallista toimintaa, jossa onnistuminen edellyttää moniammatillista osaamista. Tätä toimintaa varten Iisalmen kaupunki ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä perustivat hallintorajat ylittävän työryhmän ja Ylä-Savon Sote kuntayhtymä vastaa arviointi- ja kartoitusprosessista vuosittain.

Arviointimallin rakentamisen tarkoituksena on arvioida ikääntyneiden palveluasumisen tarvetta ja priorisoida olemassa olevan rakennuskannan peruskorjaamisen ja uudisrakentamisen ikääntyneiden asumisratkaisujen ja erityisesti tehostetun palveluasumisen osalta. Arviointi- ja kartoitusmalli on osa ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelmaa ja hyvinvointiohjelmaa.

Ikääntyneiden kotona asumisen tukeminen on tärkeää sekä ikääntyvän väestön että yhteiskunnan kannalta. Siihen liittyvät asukkaiden toiveet ja itsemäärääminen sekä kustannustehokkaat palvelurakenteet. Koska ikääntyneiden asumisessa on kyse suuresta väestöryhmästä ja erilaisista tarpeista, kotona asumisen tukemiseksi tarvitaan erilaisia toimenpiteitä muun muassa olemassa olevan asuntokannan korjaamista esteettömäksi ja turvallisiksi ja monimuotoisen asuntokannan kehittämistä. Lisäksi merkittävään rooliin on nostettu ikäystävällisen asuinympäristön kehittämisen ikäihmisen kotona asumisen tueksi. (Ympäristöministeriö 2020, Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuosille 2020 – 2022)

2. IKÄÄNTYNEIDEN PALVELUASUMISTARVE

Pohjois Savon ikääntyvien työryhmän linjausten mukaisesti 75 vuotta täyttäneiden tehostetun palveluasumisen peittävyys tavoite on 6 - 7 % ja sosiaalihuoltolain mukaista laitoshoidon 0 %. (lääkkäiden yhteen sovitettujen palvelujen kokonaisuus Pohjois-Savossa, 2018)

Tilanne tällä hetkellä:

Vuonna 2020 tehostetun palveluasumisen peittävyys 75 vuotta täyttäneistä oli iisalmessa 9,49 % ja sitä tuotettiin lähipalveluna sekä seudullisena palveluna. Tämän lisäksi iisalmessa oli tavallista palveluasumista. Asumispalveluissa arvioitu keskimääräinen asumisaika on noin 2 vuotta ja iisalmen osalta toteuma vastaa tätä tavoiteaikaa. Sosiaalihuoltolain mukaisesti asiakkaan tulee saada palvelut 90 arkipäivän sisällä palvelutarpeen arvioinnista. Iisalmessa vuonna 2020 jonotus aika on ollut keskimäärin 22,86 vuorokautta. Palvelu voidaan järjestää omana tai ostopalveluna.

Tavoite 2022-2023:

Tavoitteena on, että tehostetun palveluasumisen ensisijaisena järjestämistapana on palveluseteli ja tehostetun palveluasumisen peittävyys 75 vuotta täyttäneistä lähenee kansallista ja Pohjois-Savon peittävyyttä.

Taulukko 1 Esimerkki tehostetun palveluasumisen tarve-ennusteesta eri peittävyyksillä

IISALMI säännölliset yli 75		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2030	2040
Väestö ennuste yli 75 vuotiaat		2514	2653	2781	2905	3006	3139	3592	4034
Palveluasumisen asiakkaat									
Tehostetussa palveluasuminen (Tepa) tavoite	6 %	151	159	167	174	180	188	216	242
Tehostetussa palveluasuminen (Tepa) tavoite	7 %	176	186	195	203	210	220	251	282
Tehostetussa palveluasuminen (Tepa) tavoite	9 %	226	239	250	261	271	283	323	363

Erityisryhmien (mielenterveys- ja vammaisasiakkaat) asumispalvelujen yhdistämisen edellytysten selvittäminen ja sen vaikutusten selvittäminen asumispalvelun tarpeeseen sekä asuntokantaan.

Monimuotoisen ja kevyemmän asumisen kehittäminen, muun muassa senioriasuminen.

Toimenpiteet:

Poikkihallinnollinen säännöllisesti toteutettava ikääntyneiden palveluasuntotarpeen arviointi ja asuntokannan kartoitus. / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä kuntien kanssa yhteistyössä.

Asumispalveluun ohjautuminen toteutuu asiakaskohtaisen palvelutarpeen arviointi- ja kuntoutusprosessin kautta. /Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Ennen ympärivuorokautiseen asumispalveluun siirtymistä muut mahdolliset avohoidon keinot tukea asumista muissa asumismuodoissa on kartoitettu ja arvioitu kotikuntoutusta ja arviointijaksoja käyttäen. /Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Palvelutasokuvaukset ja – kriteerit ohjaavat asumispalveluihin siirtymistä. /Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Asiakaslähtöisyyttä ja valinnanvapautta vahvistetaan palvelusetelillä sekä kotiin annettavilla palveluilla. /Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Asuntojen sijainti ja toimivat asunnot, esteetön elinympäristö ja helppokäyttöinen julkinen liikenne tukevat palvelujen saavutettavuutta./ Iisalmen kaupunki

Yhteisöllistä asumista vahvistetaan perhehoidolla. / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Perhehoidon tilaratkaisujen kartoitus poikkihallinnollisesti. / Iisalmen kaupunki

2.1 PALVELUASUMISEN RAKENNUSKANTA

Kirkonsalmen palvelukeskus:

Kiinteistön omistaa Iisalmen kaupunki ja hoito- ja hoivapalvelujen tuottaminen Ylä-Savo SOTE kuntayhtymän toimintaa. Kirkonsalmen palvelukeskuksen alkuperäinen rakennusvuosi on 1965. Palvelukeskusta on peruskorjattu viimeksi vuosina 2007 - 2011. Peruskorjauksen yhteydessä on uusittu mm. kaikkien osastojen sisäpinnat sekä kalusteet ja varusteet. Lisäksi rakennuksen talotekniikka on uusittu pääosin. Rakennuksen huoneala on noin 3 400 m², bruttoala noin 4 000 m² ja rakennustilavuus noin 15 600 m³. Asiakaspaiikkoja 68. Tilat ovat pääosin esteettömiä ja turvallisia, mutta eivät vastaa täysin nykyisiä pitkäaikaisen asumisen vaatimuksia, muun muassa kaikilla asiakkaila ei ole tällä hetkellä omaa huonetta.

Ilvola Säätö:

Onnimannin kiinteistö on rakennettu vuonna 1991 ja peruskorjattu 2008. Rakennuksen huoneenala on 803,2 m² ja asuntoja 23. Kiinteistössä on sprinklaus-järjestelmä, paloilmoin ja toimiva henkilöturva- ja hoitajakutsujärjestelmä. Tilat ovat osittain esteettömiä ja turvallisia, mutta eivät vastaa täysin nykyisiä pitkäaikaisen asumisen vaatimuksia.

Muistisairaiden hoitoon profiloitunut Aurinkokartano otettu käyttöön 1.7.2017. Kiinteistö on Ilvola Säätö ja hoito- ja hoivapalvelujen tuottaminen on Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän toimintaa. Kiinteistön asuinpinta-ala on 655,9 m² ja apu- ja yleistilat 247,4 m². Asiakaspaiikkoja on 24–31 paikkaa. Tilat ovat esteettömät ja turvalliset.

Tavoite:

Itsenäisen ja monimuotoisen kotona asumisen vahvistaminen mahdollistaen yhteisöllisyyden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen.

Asuntojen sijainti ja toimivat asunnot.

Esteetön elinympäristö.

Helppokäyttöinen julkinen liikenne tukevat palvelujen saavutettavuutta.

Yksiportainen asuminen: asuminen kotona mahdollistuu palveluja lisäämällä sekä yksiköissä, joissa tarjotaan sekä tavallista että tehostettua palveluasumista.

Toimenpiteet:

Yhteisöllistä asumista vahvistetaan muun muassa perhehoidolla. / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Perhehoidon tilaratkaisujen kartoitus poikkihallinnollisesti. / Iisalmen kaupunki

Hankkeistaminen itsenäisen asumisen ja monitoimijaisuuden vahvistamiseksi. / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Lyhyellä aikavälillä (2022-2025) on tarvetta ympärivuorokautisen asuntokannan uudelleen tarkasteluun ja kevyemmän asuntokannan lisäämiseen. Itsenäisen asumisen erilaisia vaihtoehtoja tulee kehittää rinnalla niin, että kotiin annettujen palvelujen ensisijaisuutta tuetaan.

2.2 PALVELUASUMISEN PERUSKORJAUS- JA UUDISRAKENNUSHANKKEET

Palveluasumisen peruskorjauksen ja uudisrakentamisen tarpeet perustuvat toiminnan sekä asiakkaiden tarpeisiin, huomioiden muun muassa väestöennuste, tilojen esteettömyys, turvallisuus, yksityisyys sekä lain edellyttämä vaatimus puolisoiden mahdollisuudesta asua yhdessä. Näihin tietoihin pohjautuvan, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymässä tehdyn arvion perusteella, vuoteen 2026 mennessä lisalmissa syntyy 30-40 asiakaspaikan uusi tilatarve.

Tavoite:

lisalmen kaupunki:

lisalmen kaupungin tavoitteena on toteuttaa pitkäjänteistä kiinteistönhoitoa omistamissaan kiinteistöissä.

Palveluasumiskiinteistöjen kuntoa, esteettömyyttä sekä toimivuutta tarkastellaan sekä kehitetään aktiivisesti vastaamaan toiminnan tarpeita.

Toimenpiteet:

Palveluasumiskiinteistöjen poistumis- ja henkilöturvallisuusjärjestelmät pidetään vaatimusten mukaisina.

lisalmen kaupungin ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän roolien ja prosessien määrittely ARAn investointiavustus hankkeissa. / lisalmen kaupunki

Uudisrakennushankkeita tarkastellaan yhteistyössä kaupungin ja kuntayhtymän kanssa, osana hyvinvointialueen suunnittelua.

3. ITSENÄINEN ASUMINEN

Tavoite:

Kotona asuu vähintään 93 % 75 vuotta täyttäneistä. Tällä hetkellä 90,51 % 75 vuotta täyttäneistä.

Monimuotoinen ja yksiportainen asuminen lisääntyy. Olemassa oleva asuntokanta ja kodin rakenteet tukevat ikääntymistä mahdollisine toimintarajoitteineen ja ajan vaatimuksineen. Esteetön ympäristö (kulku rollaattorilla), lähipalvelut ja helpokäyttöinen julkinen liikenne tukee omatoimista vanhuutta ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytyksiä. Yksiportainen asuminen mahdollistaa asumisen kotona loppuun saakka muuntautumalla erilaisiin tarpeisiin. Palvelujen saavutettavuus toteutuu. Hintaluokaltaan edullisten asumismuotojen kehittäminen - asumisoikeusasunto.

Toimenpiteet:

lisalmen kaupungin maankäytön ja asumisen vastuualue sekä tekninen toimiala 2022; Hissikannan kartoituksen päivittäminen ja avustukset/ lisalmen kaupunki

Nykyisen asuntokannan kartoitus tehty lisalmen vuokrataloyhtiö Petterinkulman toimesta omistamistaan kiinteistöistä./Petterinkulma

Asunnonmuutos, peruskorjaus, avustusten hakemisen osalta on vanhustyönkeskusliitolta tarjolla korjausneuvoja yli 65 vuotiaille. / Ylä-Savon Sote kuntayhtymä ja lisalmen kaupunki tiedottaminen

Aktiiviset toimenpiteet yhteistyötahojen löytämiseksi. / lisalmen kaupunki, maankäyttö- ja asuminen vastuualue

Paikkatietojärjestelmän hyödyntämismahdollisuuksia käytetään yhteistyössä 2022. / lisalmen kaupunki ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä.

lisalmen kadut ja ympäristö vastuualue arvioi toimenpiteet itsenäisen kotona asumisen tukemiseksi keskustan alueella erityisesti esteettömyyden ja saavutettavuuden osalta./ lisalmen kaupunki

Tarjotaan erilaisia palveluja kotona asuville yhteistyössä yksityisten palvelun tuottajien ja kolmannen sektorin palvelun tuottajien kanssa. / Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Seudullisen korjausneuvojan työpanoksen selvittäminen kuntayhteistyönä. Esimerkiksi hankkeena.

Selvitetään ARA:n tuet osaomistusasuntoihin lisälmen kaupungin osalta. / lisälmen kaupunki

3.1 ITSENÄISEN ASUMISEN RAKENNUSKANTA

Säätiöillä ja yhdistyksillä on yksittäisiä kohteita lisälmen kaupungin alueella. Vanhusten tukisäätiöllä on yhteensä 32 asuntoa ja rakennukset ovat valmistuneet 1970-73. Ilvola-Säätiöllä on 85 asuntoa ja rakennukset ovat valmistuneet välillä 1970 – 1988. Suomen Punaisella Ristillä on omistuksessaan 28 asuntoa ja rakennus on valmistunut 1980.

Petterinkulmalla on ikääntyneille sopivia kohteita lisälmen alueella 350. Osassa näistä taloista löytyy yhteisiä kalustettuja kerhotiloja. Näistä hissillisiä asuntoja on 227.

3.2 ITSENÄISEN ASUMISEN PERUSKORJAUS JA RAKENNUSHANKKEET

Petterinkulma Oy selvittää hissien rakentamisen mahdollisuutta Savipellon alueella.

Itsenäisen asumisen rakennushankkeita ei ole vireillä 2021 aikana. Myöskään peruskorjaushankkeita ei ole vireillä. Sen sijaan kuntalaisaloitteita on saapunut itsenäisen asumisen hankkeisiin liittyen. Kaupunki on ilmoittanut halukkuutensa itsenäisen asumisen olosuhteiden luomiseen yhteistyössä Petterinkulman ja Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kanssa. Kaupunki ei varsinaisesti rakenna asumispalveluita.

4. IKÄYSTÄVÄLLISEN ASUINYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN

Tavoite:

Terveelliset ja turvalliset asumisratkaisut kuntalaisille.

Tilatehokkaat asumisratkaisut, yhteisöllisyys ja esteettömyys huomioiden.

Teknologian ja digitaalisten laitteiden hyödyntäminen. Toimivien verkkoyhteyksien huomioiminen rakentamisen yhteydessä.

Rakentaminen palveluiden läheisyyteen.

Toimenpiteet:

Vammaisneuvosto tekee säännöllisesti esteettömyyskävelyitä lisälmen alueella, johon pyydetään jatkossa ikäihmisten neuvostosta edustajia mukaan.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä toteuttaa turvallisuuskävelyjä omassa toiminnassa.

lisälmen kaupungin toimitiloista vastaavat tekevät esteettömyyskartoituksia kaupungin julkisiin rakennuksiin.

5. YHTEENVETO JA PRIORISOINTI

Tavoite:

Itsenäistä asumista tukevat ratkaisut Iisalmen kaupungin organisaatiossa.

Monitoimijaisuus esteettömän asuinympäristön turvaamiseksi.

Itsenäistä asumista tukevat ratkaisut Iisalmen kaupungin organisaatiossa Petterinkulman, maankäyttö- ja asumisen sekä kadut- ja ympäristövastuualueen toimesta.

Toimenpiteet:

Aktiivinen yhteistyö eri toimijoiden välillä.

Petterinkulman asuntotarjonta esteetöntä ja yhteiskäyttötiloja turvaavaa palvelujen ääressä. Turvataan asumispalveluita tukeva tonttitarjonta ja ennakoidaan itsenäisen asumisen edistämistä kaavoittamalla palveluiden ääreen asumisen toimintoja.

Esteettömyydestä ja ikäystävällisyydestä huolehtiminen kadut- ja ympäristö vastuualueella.

Seudullisen korjausneuvojan työpanoksen selvittäminen kuntayhteistyönä. Esimerkiksi hankkeena.

6. LÄHTEET

Pegasos asiakas- / potilastietojärjestelmä

Kuntamaiseman Numerus ohjelma

STM:n laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020- 2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:29

Tikkanen Päivi 2018, läkkäiden yhteen sovittujen palvelujen kokonaisuus Pohjois-Savossa, Sosiaali- ja terveysministeriö 3240/2016.

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKAnet 2005-2022

Tilastokeskus

Ympäristöministeriö 2020, Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma vuosille 2020–2022

Iisalmissa 29.11.2021

Anne Mikkonen, hoito- ja hoivajohtaja, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Jaana Hyttinen, asumispalvelujen päällikkö, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä

Sari Niemi, kaavoituspäällikkö, Iisalmen kaupunki

Hannele Kelavuori, asemakaava-arkkitehti, Iisalmen kaupunki

Lotta Saijonkari, rakennusarkkitehti, Iisalmen kaupunki

Anna-Maija Kokkonen, ikäihmisten neuvoston jäsen, Iisalmen kaupunki

Minna Heinonen, diakoni, Iisalmen seurakunta